

Η ΑΝΑΠΑΥΣΙΣ ἢ ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΤΙΣΕΩΣ

—«Ο»—

Η μεταβολὴ τῆς Θείας πολιτείας ὡς πρὸς τὸν κόσμον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. — Τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων ἐν ταῖς Συναγωγαῖς, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, δὲν ἐπικυροῖ τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον ὡς ἰσχύον ἐπὶ τῆς Νέας Κτίσεως. — Τὸ οἰκοδόμημα ἐν τῷ ὁποίῳ κυρύττει τις τὸ Εὐαγγέλιον δὲν ἐπηρεάζει τὸ κήρυγμα. — Οὔτε ἡ ἡμέρα. — Ἀρχὴ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ὡς Σάββατον τῶν Χριστιανῶν. — Ἡ τήρησις τῆς ἡρχίδε πολὺ πρὸ τῆς Βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου. — Σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἐμφανίδεις τοῦ Κυρίου ἐγένοντο κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν. — Ἡ γενικὴ τήρησις τῆς πρώτης ἡμέρας ὡς Σάββατον προήρχετο ἐξ εὐγνωμοσύνης. — Ἐν τούτοις δὲν ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Γαλλία καὶ ὁ ἀριθμὸς ἑπτὰ. — Τὸ Σάββατον τοῦ Ἰσραὴλ ἦτο τυπικόν. — Πότε ἡρχίδε καὶ πῶς ἐξακολουθεῖ τὸ Σάββατον τῆς Νέας Κτίσεως.

Ἡ μελέτη τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου ἀπέδειξεν ἡμῖν ὅτι δὲν εἶναι νόμος εἰς τοὺς ὄντας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐκτὸς τοῦ τὰ πάντα περιλαμβάνοντος νόμου τῆς Ἀγάπης. Βλέπομεν καθαρῶς καὶ εὐκρινῶς, ὅτι ἡ Νέα Κτίσις, ὁ πνευματικὸς Ἰσραὴλ, δὲν εἶναι ἐν οἰαδήποτε ἐννοίᾳ ὑπὸ τὴν διαθήκην τοῦ νόμου, «ὅστις προσετέθη διὰ τὴν παράβασιν» τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν διαθήκην, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἡ νέα Κτίσις γίνεται εὐπρόσδεκτος ἐν τῷ ἡγαπημένῳ. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐτήρησεν αὐστηρῶς τὴν ἐβδόμην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος συμφώνως τῷ Μωσαϊκῷ νόμῳ, μ' ὅλον ὅτι οὐχὶ συμφώνως πρὸς τινὰς τῶν διεστραμμένων ἰδεῶν τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων. Τοῦτο δὲ ἔπραξε διότι ἦτο Ἰουδαῖος κατὰ σάρκα, γεννηθεὶς ὑπὸ τὸν νόμον, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὑποκείμενος εἰς πᾶσαν ἀπαίτησιν αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ἐξεπλήρωσε., καὶ ὡς ὁ Ἀπόστολος διακηρύττει «προσήλωσεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ», κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θέσας τέρμα εἰς αὐτὸν ἀναφορικῶς πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἀναφορικῶς πρὸς πάντας τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἔρχονται εἰς τὸν Πατέρα δι' αὐτοῦ. Πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, οἵτινες δὲν ἐδέχθησαν τὸν Χριστόν, εἶναι ἀκόμη δεδουλευ-

μένοι πρὸς πάντα ὅρον καὶ διάταξιν τῆς διαθήκης τοῦ Νόμου των, καὶ ὡς ὁ Ἀπόστολος ἐξηγεῖ, δύνανται νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τούτου μόνον ἀποδεχόμενοι τὸν Χριστὸν ὡς τὸ τέλος τοῦ νόμου, πιστεύοντες εἰς αὐτόν. — Ρωμ. ι' 4.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔθνη, εἶδομεν ἤδη ὅτι οὐδέποτε ἦσαν ὑπὸ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἠδύναντο νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἐξ αὐτοῦ· καὶ εἶδομεν ἐπίσης ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς — τὸ Νέον Κτίσμα, ἀποκνηθεὶς κατὰ τὸ βάπτισμά Του, καὶ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν ἀνάστασίν Του — ἦτο τὸ ἀντιτυπικὸν Σπέρμα τοῦ Ἀβραάμ, καὶ κληρονόμος πασῶν τῶν ὑποσχέσεων τῶν γενομένων εἰς αὐτόν· ὅτι δὲ ἀμφοτέροι Ἰουδαῖοί τε καὶ Ἕλληνες, ἐρχόμενοι πρὸς αὐτὸν διὰ πίστεως, καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸν Πατέρα, ὅταν κυηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, θεωροῦνται ἐπίσης ὡς Νέα Κτίσις, καὶ συγκληρονόμοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἀβρααμιάᾳ Διαθήκῃ, τῆς ὁποίας οὐδὲν μέρος εἶναι ὑπὸ τὴν προστεθεῖσαν Μωσαϊκὴν ἢ Διαθήκην τοῦ Νόμου. Ὅθεν, μ' ὅλον ὅτι ὁ ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ἦτο ὑπὸ τὸν νόμον, καὶ ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τηρήσῃ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ὡς ἀποτελοῦσαν μέρος τοῦ νόμου, τοιαῦται πρὸς τὸν Νόμον ὑποχρεώσεις ἔπαυσαν ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀκολουθοὺς του, ὡς καὶ τὸν ἑαυτὸν Του, ἀμέσως ἅμα ἀπέθανε, συντελέσας τὸν Νόμον, δικαίως, καὶ δι' ὅλους τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἐδέχθησαν αὐτόν, καὶ οἵτινες δι' αὐτοῦ ἔγειναν νεκροί μετ' αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν Διαθήκην τοῦ Νόμου, καὶ ζῶντες ὡς πρὸς τὴν Ἀβρααμαϊάν τοιαύτην.

Δὲν εἶναι θαυμαστόν, ἐν τούτοις, τὸ ὅτι εὐρίσκομεν ὅτι καὶ οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ ἐχρειάσθησαν ὀλίγον καιρὸν ὅπως κατανοήσωσι τελείως τὴν ἔννοιαν τῆς μεταβολῆς ἀπὸ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Νόμου εἰς τὴν Οἰκονομίαν τῆς Χάριτος — τὸν αἰῶνα τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅμοίως, βλέπομεν ὅτι ἐχρειάσθησαν εἰς αὐτοὺς ἔτη ὅπως κατανοήσωσιν ἐντελῶς ὅτι ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ Χριστοῦ τὸ μεσότηχον τοῦ φραγμοῦ κατηδαφίσθη μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν Ἑθνικῶν, καὶ ὅτι ἔκτοτε οἱ Ἑθνικοὶ δὲν ἔπρεπε νὰ θεωρῶνται ἀκάθαρτοι, περισσότερον παρ' ὅσον ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι. — Διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐγεύθη θάνατον ὑπὲρ πάντων, καὶ ἔκτοτε, ὅστιςδήποτε ἤθελε πλησιάσει τὸν Θεόν, εἴτε Ἰουδαῖος εἴτε Ἑθνικός, ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐπρόσδεκτος δι' αὐτοῦ, εὐπρόσδεκτος ἐν τῷ ἡγαπημένῳ. Μάλιστα ἔτη μετὰ τὴν σύνοδον τῶν Ἀποστόλων, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος ἐμαρτύρησαν περὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης εἰς τὰ ἔθνη, καὶ τῶν χρησμάτων τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τῶν θαυματουργικῶν γλωσσῶν, κλπ., ὁμοίων πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐμαρτύρησαν τὴν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἀναγέννησιν τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν Πεντηκοστήν, εὐρίσκομεν τὸν Πέτρον διστάζοντα, καὶ ὑποχωροῦντα εἰς τὰς προλήψεις τῶν ἐκ τῶν Ἰουδαίων πιστῶν, μέχρι τοῦ σημεί-

ου τοῦ νὰ ἀποσύρηται ἀπὸ τῶν ἐξ Ἑθνῶν ἐπιστραμμένων, μεταχειριζόμενος αὐτούς ὡς ἀκαθάρτους. Οὕτω δὲ ἐπέφερεν ἐφ' ἑαυτὸν ἔλεγχον παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅστις προδήλως εἶχεν ἐννοήσει ὁλόκληρον τὴν θέσιν τῆς νέας οἰκονομίας καθαρώτερον ἢ οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι. Ἐὰν εἰς Ἀπόστολος εἶχεν οὕτως ἀνάγκην ἐλέγχου ὅπως τὸν βοηθήσῃ νὰ κατανικήσῃ τὰς φυλετικὰς προκαταλήψεις του, δυνάμεθα εὐκόλως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὰ πλήθη τῶν πιατῶν (ἀποτελουμένων σχεδόν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ Ἰουδαίους) διετέλουν ἑ μεγάλη συγχύσει ἐπὶ πολλὰ ἔτη αναφορικῶς πρὸς τὴν ἐντελῇ μεταβολῇ τῆς Θείας πολιτείας, τῆς χρονολογουμένης ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ ἐφεξῆς.

Ἡ συνήθεια τῶν Ἰουδαίων, οὐχὶ μόνον ἐν Παλαιστίνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου διασπορᾷ, περιελάμβανε τήρησιν τοῦ Σαββάτου, τὴν ὁποίαν μ' ὅλον ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ δὲν εἶχεν ὁρισθῇ αὕτη, εἰμὴ ὡς ἡμέρα ἀναπαύσεως ἢ παύσεως ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἐργασιῶν, τὴν μετεχειρίζοντο καταλληλότατα ὡς ἡμέραν διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Νόμου καὶ τῶν προφητῶν, καὶ διὰ τὴν προτροπὴν ἐν ταῖς συναγωγαῖς. Ἦτο ἡμέρα καθ' ἣν ἔπαυεν ἡ ἐργασία καθ' ὅλην τὴν Παλαιστίνην, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ ἐξ Ἰουδαίων προσήλυτοι, ἐρχόμενοι εἰς τὸν Χριστιανισμόν, φυσικώτατα ἠθέλον συναθροῖσθαι κατὰ τὸ Σάββατον διὰ τὴν μελέτην τοῦ Νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ τῆς νέας ἀπόψεως τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν, τῆς ἀρξαμένης ἐν Χριστῷ, καὶ τὴν προτροπὴν ἀλλήλων εἰς σταθερότητα, καὶ μάλιστα ἐφ' ὅσον ἔβλεπον τὴν ἡμέραν πλησιάζουσιν — τὴν μεγάλην ἡμέραν τοῦ Κυρίου, τὴν Χιλιετῇ ἡμέραν, «τῶν χρόνων τῆς ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν» Οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Εὐαγγελισταί, οἵτινες περιώδευον ἔξω τῆς Παλαιστίνης, εὗρισκον τὰ μᾶλλον εὐήκοα ὦτα εἰς τὸ Εὐαγγέλιον μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, οἵτινες ἤδη περιεμενον τὸν Μεσσίαν· καὶ εὗρισκον τὴν καλλιτέραν εὐκαιρίαν διὰ νὰ πλησιάζωσιν αὐτούς κατὰ τὰς συνήθεις τῆς ἐβδόμης ἡμέρας συναθροίσεις. Οὔτε ὑπῆρχέ τι ἐν τῇ Θείᾳ ἀποκαλύψει τὸ ἐμποδίζον αὐτοὺς τοῦ νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν μᾶλλον, ἢ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, ἢ ἄλλην τινὰ ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος. Πράγματι, δυνάμεθα νὰ ὤμεν βέβαιοι, ὅτι οὗτοι, οἱ τῶν πρώτων ἡμερῶν εὐαγγελισταί, ἐκήρυττον τὸν λόγον ἀκαταπαύστως, ὅπουδῆποτε μετέβαινον καὶ εἰς πάσας τὰς περιστάσεις, πρὸς πάντα τὸν ἔχοντα οὖς νὰ ἀκούσῃ.

Ὁ Ἀπόστολος, ὅστις διεκήρυττεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν Διαθήκην τοῦ Νόμου, προσηλώσας αὐτὴν εἰς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, δὲν εἶπεν οὐδένα λόγον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν πρώτων ἡμερῶν, καθ' ὅσον ἡ ἀφήγησις δεικνύει, ἀναφορικῶς πρὸς νόμον τινα ἢ ὑποχρέωσιν ὅπως εἰδικῶς φυλάττωσι τὴν ἐβδόμην ἡμέραν

τῆς ἑβδομάδος — ἡ ἄλλην τινὰ ἡμέραν ταύτης. Τοῦναντίον πάντες οὗτοι ἠκολούθουν αὐστηρῶς τὴν σκέψιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἦτο νέα Κτίσις, ὑπὸ νέον Μεσίτην, καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχικὴν διαθήκην· καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος οἶκος Υἱῶν, ἡ Νέα Κτίσις, δὲν εἶναι ὑπὸ τὸν Νόμον ἀλλ' ὑπὸ χάριν. Οἱ θεόπνευστοι οὗτοι διδάσκαλοι ἔδειξαν εὐκρινῶς μέ τόσους λόγους τὴν ἐλευθερίαν τῆς Νέας Κτίσεως, λέγοντες· «Μὴ οὖν τις ἡμᾶς κρινέτω, ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ Σαββάτων, ἃ ἐστὶ σκιά τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. — Κολ. 6' 16,17.

Οἱ Ἀπόστολοι ἠθέλουν νὰ κάμωσι τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἐννοήσῃ ὅτι πᾶσαι αἱ διαφοροὶ διατάξεις ἀναφορικῶς πρὸς τὰς ἑορτὰς καὶ νηστείας, καὶ καιροὺς καὶ χρόνους καὶ ἡμέρας, ἦσαν μέρος τοῦ γενικοῦ τυπικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον καθίδρυσεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν τυπικὸν Ἰσραὴλ, ἅτινα πάντα ἦσαν μόνον σκιαὶ καλλιτέρων πραγμάτων, ἐρχομένων μετὰ ταῦτα, ἐφαρμοσίμων εἰς τὸν πνευματικὸν Ἰσραὴλ. Εἰς τοὺς Ἰουδαίους ταῦτα ἦσαν πραγματικὰ ἐπιβεβλημένα ἐπ' αὐτῶν καὶ ὑποχρεωτικά πρὸς αὐτοὺς διὰ Θείων θεσμῶν· εἰς τὴν Νέαν Κτίσιν εἶναι ἀπλῶς σκιαί — μαθήματα δεικνύοντα εἰς ἡμᾶς τὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκπλήρωσιν καὶ τίποτε πλέον. Τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν πρόθυμοι νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου καὶ τὰς Ἰουδαϊκὰς συναγωγὰς ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἦτο ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπικύρωσις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ συστήματος ἢ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Νόμου ὡς κανόνος ἢ θεσμοῦ ἐπὶ τῆς Νέας Κτίσεως. Ἡμεῖς σήμερον, ἐὰν εἴχωμεν τὴν εὐκαιρίαν, ἠθέλομεν κηρύξει καὶ κατὰ τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον, τὴν Ἑβδόμην ἡμέραν. Μάλιστα ἠθέλομεν εἰσθαι προθυμότατοι ὅπως κηρύξωμεν τὸν Χριστὸν ἐντὸς ἐθνικοῦ ναοῦ καὶ ἐν ἐθνικῇ ἑορτῇ, ἀλλὰ δὲν ἠθέλομεν θεωρήσει ὅτι, πραττοντες τοῦτο ἠθέλομεν ἐπικυρώσει εἴτε τὰς ἐθνικὰς διδασκαλίας ἢ τὴν ἐθνικὴν ἑορτήν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, γενικῶς τηρουμένην μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ὡς Σάββατον, ἢ ἡμέραν ἀναπαύσεως, εἶναι ἐντελῶς πλάνη νὰ ὑποστηρίζηται ὅτι αὕτη ἡ ἡμέρα καθιερώθη καὶ ἔγεινε. Χριστιανικὸν Σάββατον διὰ θεσμῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι πράγματι ἀληθές ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τοῦ Κωνσταντίνου, μετὰ δύο καὶ πλέον αἰῶνας ἀπ' οὗ οἱ Ἀπόστολοι ἐκοιμήθησαν, ὁ τυπικισμὸς εἰσέδυσεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς θαυμαστὸν βαθμὸν· ὅτι οἱ ψευτοδιδάσκαλοι ἐζήτησαν νὰ φέρωσι τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Κυρίου ὑπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ κληρικισμοῦ, καὶ ὅτι τὸ Ἱερατεῖον καὶ ἡ δεισιδαιμονία ἤρχιζον νὰ ἐξασκῶσι σημαντικὴν ἐπιδροήν. Εἶναι ἀληθές ὅτι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν διεδόθη μεταξὺ τῶν κατ' ὄνομα Χριστιανῶν κανὼν ὅπως τηρῶσι τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος διὰ θρησκευτικὴν ἐργασίαν, κτλ., καὶ ἐμποδίζεται ἡ χειρωνακτικὴ ἐργασία, ἐξαιρουμένων μόνον τῶν

ἑξοχικῶν διαμερισμάτων, ὅπου ἡ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον ἀνάγκης. Εἶναι ἀληθὲς ἐπίσης ὅτι ἡ μικρὰ αὕτη ἀρχὴ τῶν δεσμῶν, καὶ ὁ ὑπαινιγμὸς ὅτι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος εἶχεν ἀντικαταστήσει διὰ τοὺς Χριστιανούς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος τῶν Ἰουδαίων, βαθμηδὸν ἤγαγεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν σκέψιν ὅτι, πᾶσα ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, ἐφηρμοζετο εἰς τοὺς ἀκολουθούς τοῦ Χριστοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος.

Ἀλλὰ κατὰλληλος τήρησις τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος ἔσχε τὴν ἀρχὴν της πολὺ πρὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κωνσταντίνου — οὐχὶ ὡς ὑποχρέωσις ἢ δεσμός, ἀλλ' ὡς ἐλευθερία, ὡς προνόμιον. Καὶ μόνον τὸ γεγονός ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἀνέστη κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, θὰ ἔκαμνε ταύτην ἡμέραν ὅπως ἐορτάζεται μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν του ὡς σημειοῦσαν τὴν ἀναζωογόνησιν τῶν ἐλπίδων των· ἀλλ' εἰς τοῦτο προσετίθετο καὶ τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως του συνηντήθη μετὰ τῶν πιστῶν αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐξηγήσε τὰς Γραφάς, τινὲς τῶν ὁποίων ἀνεμιμνήσκοτο μετὰ ταῦτα τὴν εὐλογίαν ἐκείνων λέγοντες· «Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν ἦν καιομένη ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς Γραφάς;» (Λουκ. κδ' 32). Ἦτο κατὰ τὴν 1ην ἡμέραν τῆς ἑβδ. ὁπότε οἱ δύο μαθηταὶ συνηντήθησαν μετ' Αὐτοῦ εἰς Ἐμμαούς ὅτε ὤφθη πλησίον τοῦ τάφου ὑπὸ τῶν δύο Μαριῶν, ὅτε ἐφάνη εἰς τὴν Μαρίαν τὴν Μαγδαληνὴν ὡς κηπουρός, ὅτε ἐγνωρίσθη εἰς τὴν γενικὴν συνάθροισιν τῶν Ἀποστόλων, κλπ. Οὗτοι ἀνέμνον ὁλόκληρον ἑβδομάδα διὰ περαιτέρω ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος Διδασκάλου των, ἀλλ' οὐδεμία τοιαύτη ἐγένετο μέχρι τῆς ἀκολουθοῦς πρώτης ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, ὅτε πάλιν ἐφάνη εἰς τοὺς ἑνδεκα, καὶ οἶτω, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἐγένοντο κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος. Δὲν εἶναι ὅθεν θαυμαστόν, ὅτι ἄνευ εἰδικῆς ἐντολῆς παρὰ τοῦ Κυρίου ἢ παρὰ τῶν Ἀποστόλων του, ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἔσχε τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ συναθροίζεται ὁμοῦ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς γενομένης εἰς αὐτοὺς χαρᾶς διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, καὶ πρὸς ἐνθύμησιν ἐπίσης τοῦ πῶς αἱ καρδίαι αὐτῶν διεκαίοντο ἐν ἑαυτοῖς ὅτε ἤνοιξεν εἰς αὐτοὺς τὰς Γραφάς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος.

Μάλιστα ἐξηκολούθησαν νὰ τελῶσιν ὁμοῦ πρὸς ἀνάμνησιν τὴν «κλάσιν τοῦ ἄρτου» κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, — οὐχὶ ὡς Δεῖπνον τοῦ Κυρίου, ἢ ὡς Δεῖπνον τοῦ Πάσχα, ἀλλ' ὡς ἐνθύμιον τοῦ πῶς ἠὺλογήθησαν εἰς Ἐμμαούς, ὅταν ἔκοψε τὸν ἄρτον εἰς αὐτοὺς κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ δύο μαθηταὶ συνηντήθησαν καὶ διηνοιχθήσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καὶ ἐγνώρισαν αὐτόν· καὶ πῶς

πάλιν ηὐλογήθησαν ὅταν ἔκοψεν ἄρτον μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ὑπερώῳ, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἱκανὰς ἀποδείξεις ὅτι πράγματι ἦτο ὁ ἀναστὰς Κύριος αὐτῶν, καίτοι μεταβεβλημένος (Λουκ. κδ' 30. 35, 41—43). Ἡ κλάσις αὕτη τοῦ ἄρτου ἀναγινώσκομεν ὅτι ἐγίνετο ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει — οὐχὶ ὡς ἀνάμνησις τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀναστάσεως. Ὁ ἄρτος οὗτος δὲν παρίστα τὸ θλασθὲν σῶμα καὶ χυθὲν αἷμα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀναψυκτικὴν ἀλήθειαν τὴν ὁποίαν παρέθεσεν εἰς αὐτούς, καὶ διὰ τῆς ὁποίας αἱ καρδίαι αὐτῶν ἐτράφησαν μὲ τὰς πλήρεις χαρᾶς ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος, ἡγγυημένας ἤδη διὰ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως αὐτοῦ. («Τὸ ποτήριον» οὐδέποτε ἀναφέρεται ἐν σχέσει πρὸς τὰς παρεχομένας ἡμῖν πληροφορίας περὶ τῆς «κλάσεως ταύτης τοῦ ἄρτου»). Αἱ συναθροίσεις αὗται κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἦσαν εὐκαιρίαι χαρᾶς — χαρᾶς διότι ἡ νέα τάξις τῶν πραγμάτων εἶχεν εἰσαχθῇ διὰ τῆς ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἐφ' ὅσον βαθμηδὸν ἡ Ἐκκλησία ἡλευθεροῦτο ἀπὸ τὴν στενὴν σχέσιν πρὸς τὸν Ἰουδαϊσμόν, καὶ ἰδιαιτέρως μετὰ τὴν κατατροπὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν γενικὴν διάσπασιν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ συστήματος, ἡ ἐπιρροή τῆς ἐβδόμης ἡμέρας. Σαββάτου παρήκμασε, καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον συνεδέθη μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος, καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπαυσιν καὶ ἀναψυχὴν τῆς Νέας Κτίσεως, χρονολογουμένην ἀπὸ τὴν εἰς δόξαν, τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἔθνη ἐν γένει, ὁ Θεὸς δὲν ἔδωκεν εἰς αὐτὰ εἰδικούς νόμους ἢ ἐντολάς· ἔχουσιν ἀπλῶς ὅ,τι μένει ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ νόμου τοῦ γεγραμμένου ἐν τῇ φύσει αὐτῶν καὶ μεγάλως ἀμαυρωθέντος, σχεδὸν ἐξαλειφθέντος, διὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. Εἰς τοῦτον προσετέθη μία ἄλλη ἐντολή — Μετανοεῖτε! διότι νέα εὐκαιρία ζωῆς ἐπρομηθεύθη (δυναμένη νὰ ἐπτευχθῇ ἤδη, ἢ κατὰ τὴν Χιλιετηρίδα) καὶ πᾶσα ἐκουσία πρᾶξις καὶ σκέψις θέλει ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν τελικὴν ἔκβασιν ἐκάστης ὑποθέσεως. Ἄλλ' εἰς τοὺς ἐκτὸς τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲν πλέον τοῦ κηρύγματος Μετανοεῖτε, δίδεται. Μόνον εἰς τοὺς μετανοοῦντας ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ περαιτέρω, ἐπειδὴ ἔχουσιν ὧτα νὰ ἀκούσωσι καὶ καρδίας νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὸ θέλημά του.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἑκατομμύρια τῶν κατ' ὄνομα Χριστιανῶν τῆς σήμερον, οὗτοι οὐχὶ μόνον ἀπέτυχον ὅπως ἐννοήσωσι τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς παρούσης κλήσεως τῆς Νέας Κτίσεως, ἀλλὰ λίαν γενικῶς ἀπέτυχον ἐπίσης, ὅπως ἐννοήσωσι τὸν νόμον τῆς Νέας Κτίσεως, καὶ παρηρημένευσαν τὰς ἐλευθερίας της, τὰ σύμβολά της, κλπ. Ὁ ἐκκλησιαστικισμὸς ἀπέκτησεν αὐτὸς καὶ διδάσκει τὸν κόσμον ψευδεῖς ἰδέας περὶ τοῦ Σαββάτου, περὶ τοῦ Θείου Νόμου καὶ τῆς πρὸς τὴν Νέαν Κτίσιν Διαθήκης. Πασιδήλως οὐδέποτε ἦτο ὠρισμένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου ὁ-

πως ὁ κατ' ὄνομα Χριστιανικὸς κόσμος ἐννοήσῃ ἢ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν. Καὶ ὡς ὁ Ἀπόστολος διεκήρυξεν· «Ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου [τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου] οὐκ ἀνέβη ὅσα ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» — οὔτε κατενόησαν τὸ θέλημα καὶ σχέδιόν του ὅσον ἀφορᾷ τὸ «μικρὸν ποίμνιον». «Ἡμῖν γὰρ ἀπεκάλυψέν [ταῦτα τὰ πράγματα] ὁ Θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος· τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ [τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον θέλημά του ἀναφορικῶς πρὸς ἡμᾶς τώρα καὶ μετὰ ταῦτα]. Μὴ ἐκτιμῶντος λοιπὸν τοῦ κατ' ὄνομα Χριστιανικοῦ κόσμου τὸ Πνεῦμα τῆς ἄνω κλήσεως, οὔτε τὸν τέλειον Νόμον τῆς Ἐλευθερίας τὸν ἀνήκοντα εἰς τοὺς ἐκλεκτούς, — μὴ δυναμένου νὰ ἐκτιμήσῃ ταῦτα, ἐπειδὴ δὲν ἔχει τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, δὲν εἶναι θαυμαστόν εἰς ἡμᾶς τὸ ὅτι τύποι καὶ τελεταὶ, ἡμέραι νηστειῶν, κανόνες, περιορισμοὶ διάφοροι, ἑορταὶ καὶ Σάββατα, ἔγειναν χειροπέδαι καὶ ἀλύσσεις εἰς αὐτόν τὸν κατ' ὄνομα Χριστιανισμόν, Οὔτε εἶναι θαυμαστόν ὅτι τινὲς ἐκ τοῦ ἀληθοῦς λαοῦ τοῦ Κυρίου, τῶν «ἐκλεκτῶν», τοῦ «μικροῦ ποίμνιου», περιεπλάκησαν ὡσαύτως εἰς τὰ δεσμὰ ταῦτα, οὕτως ὥστε νὰ ἀποστερηθῶσι κατὰ μέγα μέρος τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας τῶν Υἱῶν τοῦ Θεοῦ.

Δὲν δημιουργοῦμεν, ταῦτα λέγοντες, ἐπιχείρημα κατὰ τῆς τηρήσεως τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος. Τοῦναντίον χαίρομεν, διότι ἐκ Θείας προνοίας ἡ ἡμέρα αὕτη τηρεῖται τόσον γενικῶς ἀπανταχοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἐνεκα τῆς γενικῆς τηρήσεως ταύτης οἱ ὀλίγοι καθιερωμένοι εἰς τὸν Κύριον ἔχουσιν εἰδικὰ προνόμια καὶ ἀπολαύς, τῶν ὁποίων κατὰ μέγα μέρος θὰ ἐστεροῦντο, ἐὰν ἡ ἡμέρα αὕτη ἐτηρεῖτο ὀλιγώτερον γενικῶς. Ἡ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Νέα Κτίσις βεβαίως δύναται νὰ χαίρῃ μεγάλως, διότι ἔχει τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ θέτῃ κατὰ μέρος μίαν ἡμέραν ἀνὰ ἑπτὰ εἰδικῶς διὰ λατρείαν, πνευματικὴν συγκοινωνίαν κλπ. Σοβαρὰ ἀπώλεια ἡθέλεν εἶσθαι εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς τοῦ Θεοῦ, ἐὰν ἡ ἡμέρα αὕτη ἀφίνετο ἀπὸ τὴν γενικὴν συνήθειαν. Ἐὰν οὐχὶ δι' ἄλλην αἰτίαν, διὰ ταύτην τοῦλάχιστον, πρέπει πάντες οἱ ὄντες τοῦ Κυρίου, οὐχὶ μόνον νὰ κάμνωσι χρῆσιν τῆς ἡμέρας ταύτης μετὰ σεβασμοῦ, σωφροσύνης καὶ πνευματικῆς ἐξασκήσεως καὶ εὐφροσύνης, ἀλλ' ἐπιπροσθέτως, νὰ μεταχειρισθῶσι τὴν ἐπαρροήν των ὑπὲρ τῆς τηρήσεώς της — νὰ ζητῶσιν ὅπως μὴ ἡ τήρησις ταύτης χαλαρωθῇ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐν γένει, ἐξ ἀφορμῆς λόγου ἢ ἔργου αὐτῶν.

Ἀλλὰ καθὼς τινες πλανῶνται νομίζοντες ὅτι ἡ ἐβδόμη ἡμέρα τῆς Ἰουδαϊκῆς Διαθήκης ἐπεξετείνετο εἰς πάντας ὡς δουλεία, οὕτως ἄλλοι ὑπεβλήθησαν εἰς παρομοίαν δουλείαν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν πρώτην ἡμέραν — εὐρισκόμενοι καὶ οὗτοι ἐν

τῇ πλάνῃ ὅτι, κατὰ Θεῖαν ἀπόφασιν, ἡ ἡμέρα αὕτη πριεβλήθη τὴν ἐξωτερικὴν ἱερότητα τὴν ἀνήκουσαν εἰς τὴν ἐβδόμην ἡμέραν τὴν μεταξὺ τῶν ὑπὸ τὴν Διαθήκην τοῦ Νόμου Ἰουδαίων ὡς «οἴκου δούλων» «ὑπὸ τὸν Νόμον», καὶ οὐχὶ ὡς ὄντων ὑπὸ τὴν χάριν. Πράγματι δέ, πολλοί, μ' ὅλον ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν εἶναι πολὺ εὐσεβεῖς — δὲν ὁμολογοῦσι καθιέρωσιν — φροντίζουσι πολὺ περὶ τοιούτων τηρήσεων,, καὶ ἤθελον χάσει πᾶσαν ὑπόληψιν δι' ἀνεγνωρισμένα τέκνα τοῦ Θεοῦ, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἀμελήσει ὅπως μεταχειρισθῶσιν, ἐν οἴῳδῃποτε μέτρῳ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος διὰ λατρείαν καὶ δοξολογίαν ἢ τουναντίον ἤθελον μεταχειρισθῇ ταύτην διὰ κοσμικὴν ἐργασίαν. Ἐνεκα ὅλων τούτων τῶν αἰτιῶν συμβουλευόμεν, ὅπως, πάντες οἵτινες διακρίνουσι καθαρῶτα τὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ ὁποίᾳ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ὁ Χριστός, ὅπως μὴ μεταχειρισθῶσι ταύτην τὴν ἐλευθερίαν εἰς πρόσκομμα ἄλλων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅπως μεταχειρισθῶσι ταύτην καὶ ὡς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους, ὡς εὐκαιρίαν, πρὸς αὔξησιν αὐτῶν εἰς τὴν χάριν, γνῶσιν καὶ πάντας τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος. Συμβουλευόμεν ἐπίσης ὅπως, ἐντὸς τῶν λογικῶν ὁρίων, οἱ εἰς τὸν Κύριον καθιερωμένοι πιστοί, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἐπιρροή των ἐπεκτείνεται, αἱ οἰκογένειαι των ἐπίσης — οὐχὶ μόνον τὰ ἀνήλικα παιδιά, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔφηβοι — τηρήσωσι πιστῶς τὴν Κυριακὴν. Πάντες πρέπει νὰ διδαχθῶσιν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τοιαύτης ἡμέρας πρὸς λατρείαν καὶ δοξολογίαν, ἀλλ' ἀναφορικῶς ἐπίσης καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα περὶ τοιαύτης ἡμέρας ἀναπαύσεως ἀπὸ σωματικῶν κόπων, οὐχὶ μόνον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν κόσμον.

Καίτοι εἴμεθα ἐντελῶς ἐλεύθεροι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Νόμου, δυνάμεθα ὅμως νὰ συναισθανθῶμεν ὅτι εἰς τὰς διατάξεις αὐτοῦ, ἀφ' οὗ αὐταὶ εἶναι παρὰ τοῦ Κυρίου, ὑπάρχει μεγάλη πιθανότης ὅτι πρὸς τὴ τυπικῇ σημασίᾳ τῶν Ἰσραηλιτικῶν αὐτῶν διατάξεων ὑπάρχει ἐπίσης συνημμένον πρὸς ταύτας πρακτικόν τι ἀγαθόν. Ἐπὶ παραδείγματι, δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τυπικὴν σημασίαν εἰς τὸν καθορισμὸν ζωϊκῶν τινων τροφῶν ὡς καθαρῶν καὶ καταλλήλων διὰ τροφήν καὶ ἄλλων ἀκαταλλήλων· καὶ μ' ὅλον ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν ἀκριβῶς πῶς, καὶ διαπὶ τινὲς τούτων τῶν τροφῶν εἶναι ἀνθυγιεινά, ἔχομεν πᾶν δικαίωμα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι περὶ τούτου πρόκειται — π.χ. οἱ χοῖροι, λαγωοί, ἐγχελεῖς, κτλ. Οὐδένα νόμον παραβαίνομεν τρώγοντες ταῦτα, διότι δὲν εἴμεθα Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ὅμως, πρέπει νὰ ὑποπτευώμεθα ταῦτα, καὶ ὦμεν μᾶλλον ἀγρυπνοὶ ὅπως ἴδωμεν ἐν τίνι βαθμῷ εἶναι ὑγιεινά ἢ οὐχί. Ἐπειδὴ ὑποχρεούμεθα νὰ τηρήσωμεν πάντας τοὺς κανόνας τῆς ὑγιεινῆς ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἱκανοί νὰ διακρίνωμεν τούτους.

Ὁμοίως δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ἐν τῇ διατάξει περὶ μιᾶς ἡμέ-

ρας ἀναπαυσεως ἀνὰ ἑπτὰ, ἥτις ἐδόθη εἰς τὸν Ἰσραήλ, οὐχὶ μόνον τυπικὴν διδασκαλίαν, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαίαν προμήθειαν διὰ τὰς παρούσας ἀνθρωπίνους συνθήκας. Γενικῶς εἶναι παραδεγμένον, καὶ παρ' ἐκείνων ἀκόμη οἵτινες ἀπορρίπτουσι ὀλοκλήρως τὸν Θεῖον λόγον, ὅτι ἀνάπαυσις κατὰ πᾶσαν ἐβδόμην ἡμέραν εἶναι ὠφέλιμος, οὐχὶ μόνον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εἰς τὰ φορτηγὰ ζῶα. Ἐκτὸς τούτου ὑποστηρίζεται ὑπὸ τινων ὅτι ὁ νόμος οὗτος περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀναπαύσεως ἀπὸ ἐξακολουθητικὴν ἐργασίαν, ἐφαρμόζεται ἀκόμη καὶ εἰς τινὰ ἄψυχα. Ἐπὶ παραδείγματι εἰς τοὺς ἄξονας τῶν τροχῶν τῶν σιδηροδρόμων, κτλ. Παραθέτομεν τὸ ἀκόλουθον ἐκ τοῦ «Λονδινείου Ταχυδρόμου», ὡς μαρτυρίαν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου· οὗτος λέγει:—

«Ἰσως φανῇ παράδοξον τὸ νὰ ἀκούη τις ἀνθρώπους ὁμιλοῦντας περὶ «καταπεπονημένου χαλυβδίνου ἄξονος», ἢ «κουρασμένης σιδηρᾶς ράβδου»· ἀλλὰ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ὁμιλίας ἀκούεται κατὰ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων καὶ ἐντὸς μηχανουργείων, καὶ θεωρεῖται ὀρθή. Ἀπίστευτον νὰ κουράζηται τὸ ἄψυχον μέταλλον! ἴσως σκεφθῇτε, ἀλλ' οἱ εἰδικοί, οἱ σχετιζόμενοι μὲ τὴν μηχανικὴν, λέγουσιν ὅτι ἡ ἐργασία τὸ καταπονεῖ καὶ ὅτι χρήζει ἀναπαύσεως ὡς ἡμεῖς. Τὶ συνέτεινεν ὥστε νὰ θραυσθῇ ὁ ἄξων; ἠρώτησεν ὁ διευθυντής. Καταπόνησις τοῦ μετάλλου ἀποκρίνεται ὁ ἐπιθεωρητής. Αὕτη ἡ ἀπόκρισις εἶναι συχνή καὶ συχνάκις συμφώνως πρὸς τὰ γεγονότα. Κατὰ καιροὺς θραύεται ἄξων τις ἢ ἐκτείνεται τροχός τις, ὑπὸ πολὺ μικροτέραν ἔντασιν τῆς συνήθους· καὶ ἡ ὅσον τὸ δυνατόν προσεκτικωτέρα ἐξέτασις δὲν θὰ δείξῃ ἐλάττωμα ἢ ἀδυναμίαν. Τοῦτο κάμνει τοὺς μηχανικοὺς νὰ ἀποδίδωσι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἰς τὴν καταπόνησιν τοῦ μετάλλου. Οἱ τένοντες τοῦ χάλυβος δύνανται νὰ καταπονηθῶσι καθὼς οἱ μυῶνες τῆς σαρκός. καὶ μέταλλον τὸ ὁποῖον δὲν ἀναπαύεται, θὰ παύσῃ νὰ ἐργάζεται, καὶ δύναται νὰ προξενήσῃ μέγαν κίνδυνον. Τοῦλάχιστον οὕτω λέγουσιν οἱ μηχανικοί, καὶ βεβαιοῦσιν ὅτι, ἄνευ ἀναπαύσεως, ἡ συνεκτικότης τῶν μορίων τοῦ μετάλλου πρὸς ἄλληλα ἤθελεν ἀδυνατίσει, μέχρις οὔ φθάσῃ τὸ σημεῖον τῆς θραύσεως. Τότε δημιουργοῦνται δυσκολίαι».

Ἐν Γαλλίᾳ, μετὰ τὴν Κομμούναν (λαοκρατίαν) καὶ τὴν περίοδον τῆς ἀπιστίας αὐτῆς, ἀπεφασίσθη νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ περίοδος τοῦ Σαββάτου τῆς Βίβλου — δηλαδή μία ἡμέρα ἀναπαύσεως ἀνὰ ἑπτὰ,— καὶ ἀντὶ τούτου νὰ εἶναι ἐν χρήσει μία ἡμέρα ἀνὰ δέκα· ἀλλ' ἀπεδείχθη ὅτι τοῦτο ἦτο οὐχὶ ἱκανοποιητικόν, καὶ ὅσον καὶ ἂν ἐπεθύμουν οἱ Γάλλοι νὰ μεταχειρίζωνται τὸ δεκαδικὸν σύστημα, ταχέως ἀνεκάλυψαν ὅτι ἡ Φύσις εἶχεν ἴδιον τρόπον καὶ ὅτι ἡ Φύσις ἀποτυποῖ τὸν ἀριθμὸν 7 μετὰ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς κατὰ τινὰ ἀνεξήγητον τρόπον. Ἐπὶ παραδείγματι, εὔρον ὅτι ἡ

κρίσις πυρετοῦ τινος ἤθελεν ἐπέλθει τὴν ἐβδόμην ἢ τὴν δεκάτην τετάρτην ἢ τὴν εἰκοστήν πρώτην, ἢ τὴν εἰκοστήν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ ἐὰν δὲν συνέβαινεν εὐνοϊκὴ τις μεταβολὴ κατὰ τὴν τριακοστὴν πέμπτην ἡμέραν—ἢ πρὸ ταύτης, συνήθως τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο θάνατος. Δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μεταβάλωσι τοῦτο καὶ νὰ κάμωσι τοὺς πυρετούς νὰ φθάνωσιν εἰς τὴν κρίσιν των κατὰ τὸ δεκαδικὸν σύστημα.

Μακρὰν, ὅθεν, τοῦ νὰ ὑποστηρίξωμεν ἐγκατάλειψιν τῆς Χριστιανικῆς Κυριακῆς, προτρέπομεν ὅπως τηρηθῇ αὕτη ὡς πλεονέκτημα εἰς τὸν φυσικὸν ἄνθρωπον καθὼς ἐπίσης ὡς πλεονέκτημα πνευματικὸν εἰς τὴν Νέαν Κτίσιν. Προτρέπομεν ὅπως μηδὲν γίνηται τὸ ὁποῖον ἤθελε καταρρίψει ἢ παραμερίσει ἐν οἱαδήποτε ἐννοίᾳ τοῦ λόγου τὴν μεγάλην αὐτὴν εὐλογίαν, ἣτις ἦλθεν εἰς ἡμᾶς ἐμμέσως διὰ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἀληθῶς ἠθέλομεν χαρεῖ ἐὰν πάντες ἠδύναντο νὰ ἀναγνωρίσωσι τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἡμέραν ἐκουσίας ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Κύριον· ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ πλείστοι δὲν δύνανται νὰ διακρίνωσιν οὕτως ταύτην, δυνάμεθα ἐπίσης ν' ἀφήσωμεν ὡς καὶ νὰ μὴ ἀφήσωμεν αὐτοὺς νὰ ἀναπαυθῶσιν ὑπὸ ἀβλαβῇ ἀπάτῃ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου — ἀπάτῃ ἣτις ἄλλως δύναται ἀληθῶς νὰ ἦναι πρὸς ὠφέλειάν των.

Ἡ Νέα Κτίσις δὲν ἔχει ἀνάγκην εἰδικῆς συμβουλῆς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κατάλληλον χρῆσιν τῆς ἡμέρας ταύτης, συναισθανομένη ὅτι ἡ ζωὴ αὐτῶν ὡς ὅλον καθιερώθη, ἀφωσιώθη εἰς τὸν Κύριον καὶ τὴν ὑπηρεσίαν Του. Περιπατοῦντες οὐχὶ κατὰ τὴν σάρκα, ἀλλὰ κατὰ τὸ Πνεῦμα, θέλουσι ζητεῖ ὅπως εἰδικῶς μεταχειρισθῶσι τοιαύτην εὐνοϊκὴν εὐκαιρίαν ὅπως δοξάσωσι τὸν Θεὸν διὰ τῶν σωμάτων καὶ τῶν πνευμάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι αὐτοῦ. Δοξολογία, εὐχαριστία, μελέτη, καὶ προτροπὴ, συμφώνως πρὸς τὸν Θεῖον Λόγον καὶ σχέδιον θὰ ἦναι τὰ ἀρμόζοντα κατ' αὐτήν. Οὔτε προτρέπομεν ὅπως γίνηται ἀποκλειστικὴ χρῆσις τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου διὰ λατρείαν. Ὁ Θεὸς δὲν διέταξεν οὕτως, καὶ οὐδεὶς ἄλλος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἐν τούτοις, ὅπου εἶναι ἡ καρδιά ἡμῶν, ὅπου εἶναι αἱ συμπάθειαι καὶ ἀγάπη ἡμῶν, ἐκεῖ θὰ εὐχαριστώμεθα νὰ εἴμεθα, καὶ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἀσφαλῶς ὅτι πᾶν μέλος τῆς Νέας Κτίσεως, θέλει εὑρεῖ ὅτι ἡ μεγίστη του χαρὰ καὶ εὐχαρίστησις θὰ ἦναι ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ συνεπῶς ὅτι πολὺ σπανίως θέλει λησμονεῖ νὰ συνέρχηται μετ' αὐτῶν, ὡς ἡ Γραφὴ προτρέπει, ἀλλὰ δὲν διατάσσει.

Ὅ,τι πράττομεν ἐκουσίως καὶ ὡς εἰς τὸν Κύριον, χωρὶς νὰ διατασσώμεθα, τοῦτο εἶναι ἀπόδειξις ἐπὶ πλεον τῆς πρὸς αὐτόν καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀγάπης ἡμῶν καὶ πιστότητος, καὶ συνεπῶς θέλει ἐκτιμηθῇ ἀναμφιβόλως ὑπ' αὐτοῦ. Πολλὰ τῶν μελῶν τῆς Νέας Κτίσεως ἔχουσιν ὑπὸ τὴν φροντίδα των τέκνα ἢ κηδεμονευομένους,

οἵτινες πρέπει νὰ διδαχθῶσιν ἀναφορικῶς πρὸς τὸ πρέπον τῆς ἡμέρας καὶ τὰς ὠφελείας αὐτῆς, καὶ τὰς λογικὰς ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας δύνανται νὰ ἀπολαύσωσιν. Οὐδὲν ἐν τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ ὑποστηρίζει τὴν τυραννικὴν δουλείαν, ἣτις εἰσεχώρησεν εἰς Χριστιανικοὺς οἴκους, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πουριτανικοῦ Σαββάτου, συμφώνως πρὸς τὸν ὅποιον νόμον μειδίαμα κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἤθελεν εἶσθαι ἁμαρτία, καὶ τὸ νὰ ἀσπασθῇ τις τὸ τέκνον του ἤθελεν εἶσθαι ἔγκλημα, καὶ τὸ νὰ περιπατήσῃ τις ἡσύχως, καὶ νὰ καθίσῃ ὑπὸ τι δένδρον, καὶ ἀτενίζῃ μελετῶν τὴν φύσιν, ἤθελεν εἶσθαι βεβήλωσις — καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέβλεπεν ἀπὸ τῆς φύσεως εἰς τὸν Θεὸν αὐτῆς. Εἶναι καλὸν ὅπως μὴ, ἀπομακρυνόμενοι τῆς ψευδοῦς ταύτης θεωρίας, πέσωμεν εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον, ὡς κάμνουσι πολλοὶ καθιεροῦντες εὐθυμον διαγωγὴν, παίζοντες παίγνια, κοσμικὴν μουσικὴν, ἢ ἐργασίαν οἰουδήποτε εἶδους δυναμένην νὰ γείνη κατ' ἄλλην ἡμέραν. Τὰ τέκνα τῆς Νέας Κτίσεως πρέπει νὰ ἀντανακλῶσι κατὰ πάντα λογικὸν τρόπον τὸ πνεῦμα τοῦ σωφρονισμοῦ, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τοὺς γονεῖς των, διὰ τοῦ 'Αγίου Πνεύματος καὶ διὰ τοῦ Λόγου τῆς 'Αληθείας. Μία λογικὴ, ἀξιοπρεπὴς τήρησις τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ὡς ἡμέρας ἀναπαύσεως, πνευματικῆς καὶ ἡθικῆς τελειοποιήσεως καὶ κοινωνίας ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ Κυρίου, — τῆς Νέας κτίσεως, βεβαίως θέλει προξενήσει εὐλογίαν εἰς πάντας τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ἄλλος ἰσχυρὸς λόγος ἀναφορικῶς πρὸς τὴν τήρησιν τῆς Κυριακῆς εἶναι — οἱ νόμοι τῶν ὑπαρχουσῶν κυβερνήσεων. Εἰς πολλὰ κράτη ἐπικρατοῦσι νόμοι καὶ κανονισμοὶ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Κυριακὴν. Ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ ᾔῃ φιλόνομος — περισσότερο τῶν ἄλλων, εἰς πᾶν ὅ,τι δὲν συγκρούεται πρὸς τὴν συνείδησίν των. Ὅθεν ἐὰν διετάσσοντο ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ νόμου δύο ἢ τρία Σάββατα καθ' ἐβδομάδα ἢ Νέα Κτίσις ἔπρεπε νὰ πηρήσῃ καὶ νὰ θεωρήσῃ τὴν διάταξιν ταύτην ὡς εὐλογίαν, ἐπειδὴ τοῦτο ἤθελεν αὐξήσει τὰς εὐκαιρίας αὐτῶν πρὸς πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ταῦτα θὰ ᾔσαν ὠρισμένα ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ οὐχὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ θεωρῶσι ἑαυτοὺς ὑποχρεωμένους ὅπως τηρήσωσιν αὐτὰ πέραν τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ κόσμου περὶ τῆς τηρήσεως τῶν νόμων του, ὡς αὕτη ὑποδεικνύεται διὰ τῆς ἐπιβολῆς των.

ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ ΗΤΟ ΤΥΠΙΚΟΝ.

Παρατηρήσαμεν ἤδη ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ Σαββάτου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Νόμου τοῦ παραδοθέντος ἐν Σινᾷ, δὲν ἐδόθη εἰς ἄλλο ἔθνος εἰμὴ εἰς τὸν Ἰσραήλ, καὶ συνεπῶς δὲν ἦτο ὑποχρεωτικὴ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους εἰ μὴ εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἡ πρώτη

τήρησις του ἡ ἀναφερομένη ἐν τῇ Γραφῇ, ἐγένετο μετὰ τὴν καθίδρυσιν τῆς πρώτης μορφῆς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Νόμου, — τοῦ Πάσχα. Ἀφ' οὗ ὁ Ἰσραὴλ ἐξῆλθεν τῆς Αἰγύπτου καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον, οὗτοι ἔλαβον τὸ πρῶτον μάθημα αὐτῶν ἐν τῇ τηρήσει μιᾶς ἡμέρας ἀναπαύσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν σύναξιν τοῦ μάννα, πρὶν ἢ ἔλθωσι εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, ὅπου ἐδόθη ὁ Δεκάλογος. Οὐδὲν ἐλέχθη εἰς τὸν Ἀδάμ ἢ εἰς τὸν Ἐνῶχ ἢ Νῶε, ἢ εἰς τὸν Ἀβραάμ, ἢ τὸν Ἰσαάκ, ἢ τὸν Ἰακώβ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν τήρησιν τοῦ Σαββάτου. Οὔτε γίνεται μνεῖα τούτου εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως. Ἡ μόνη προηγουμένη μνεῖα τῆς λέξεως «Σάββατον» γίνεται ἐν σχέσει πρὸς τὴν διήγησιν τῆς δημιουργίας, ὅπου μανθάνομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀνεπαύθη κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, ἣτις δὲν ἦτο ἡμέρα ἐξ 24 ὥρῶν, ἀλλ' ἐξ ἐπτὰ χιλιάδων ἐτῶν;

Ὁ Θεὸς δίδων τὴν παραγγελίαν εἰς τὸν Ἰσραὴλ περὶ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, συνεταύτισε τὴν ὑπ' αὐτῶν τήρησιν περιόδου ἐξ 24 ὥρῶν, μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀναπαύσεως ἐπὶ μεγαλητέρας καὶ ὑψηλοτέρας κλίμακος, καὶ τοῦτο ἄγει ἡμᾶς ὅπως συμπεράνωμεν ὅτι ἐκτὸς οἵασδήποτε ἄλλης εὐλογίας, τὴν ὁποίαν ἀπελάμβανεν ὁ Ἰσραὴλ ἐκ τῆς ἐβδομαδιαίας ταύτης ἀναπαύσεως, ὑπῆρχε προσέτι ἐν αὐτῇ τυπικὸν μάθημα διὰ τὴν Νέαν Κτίσιν ὡς πράγματι εὐρίσκομεν τυπικὰ μαθήματα ἐν σχέσει πρὸς πᾶσαν μορφήν τοῦ λαοῦ ἐκείνου καὶ τοῦ Νόμου των.

Ἡ ἐβδόμη ἡμέρα, ὁ ἔβδομος μὴν καὶ τὸ ἔβδομον ἔτος ἦσαν πάντα περιφανῆ ὑπὸ τὸν Νόμον. Ἡ ἐβδόμη ἡμέρα ὡς περίοδος παύσεως ἀπὸ πάντων τῶν κόπων, περίοδος σωματικῆς ἀναπαύσεως· ὁ ἔβδομος μὴν ἐπίσης, ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν ἐπραγματοῦτο ὁ περὶ ἁμαρτίας ἐξιλασμός, ὅπως ἔχωσιν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὸ ἔβδομον ἔτος ἐπειδὴ κατ' αὐτὸ ἔρχεται ἡ ἐλευθέρωσις ἀπὸ τὴν δουλείαν. Ἐπιπροσθέτως εἰς ταῦτα ὡς ἡδὴ ἔχομεν ἴδει † τὸ ἔβδομον ἔτος, πολλαπλασιαζόμενον ἐφ' ἑαυτό (7X7—49), ἔφερεν εἰς τὸ πεντηχοστὸν ἢ Ἰωβιλαῖον ἔτος, ἐν ᾧ πᾶσαι αἱ ὑποθῆκαι τὰ δικαιώματα κατοχῆς καὶ κρίσεις κατ' ἀνθρώπων καὶ γαιῶν ἠκυροῦντο, καὶ ἐπετρέπετο εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ κτήματά της—ἀνακουφιζομένη ἐξ ὅλων τῶν βαρῶν προηγουμένων σφαλμάτων, ἀδικιῶν, κτλ. Ἐχομεν ἴδει ἡδὴ ὅτι ἀντίτυπον τοῦ Ἰωβιλαίου ἔτους τῶν Ἰουδαίων θὰ ᾖ ἡ Χιλιετής Βασιλεία καὶ οἱ γενικοὶ αὐτῆς — «χρόνοι ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν», τοῦ ἀντιτύπου ὄντως ἀπείρως μεγαλειτέρου τοῦ τύπου, καὶ ἐφαρμοσίμου εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐν γένει.

Ἄς παρατηρήσωμεν τώρα τὴν ἐβδόμην ἡμέραν εἰδικῶς. Κα-

θῶς τὸ ἑβδομον ἔτος αὕτη φέρει (7Χ7—49) εἰς τὴν Ἰωβιλαίαν — ἡμέραν, ἣτις ἐκφράζει τὴν αὐτὴν ἰδέαν ὡς καὶ ἡ ἑβδόμη ἡμέρα· ἦτοι ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ μετὰ περισσοτέρας ἐμφάσεως.

Ἐποῖα εὐλογία διὰ τὸν πνευματικὸν Ἰσραήλ, τὴν Νέαν Κτίσιν, διευτυπώθη διὰ τοῦ Σαββάτου τῆς ἐβδόμης ἡμέρας ἢ ἀναπαύσεως τοῦ φυσικοῦ Ἰσραήλ; Ὁ Ἀπόστολος ἀποκρίνεται εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν (Ἑβρ. δ' 1-11) ὅταν λέγῃ, «Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ [Σάββατον] δοκεῖ τις ἐξ ἡμῶν ὑστερηκέναι. εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν [τὴν τήρησιν τοῦ Σαββάτου] οἱ πιστεύσαντες. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθεῖαν. . . . ἀπολείπεται Σαββατισμός τῳ λαῷ τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας». Ἐνταῦθα ὁ Ἀπόστολος θέτει πρὸ ἡμῶν διπλοῦν μάθημα: (1) Ὅτι εἶναι προνόμιον ἡμῶν ὅπως εἰσελθῶμεν τώρα εἰς τὴν κατάπαυσιν, καὶ ἀληθῶς, πάντες οἱ δεχθέντες τὸν Κύριον γνησίως καὶ ἐπαναπαυόμενοι καὶ ἐμπιστευόμενοι ἀρκούντως εἰς αὐτόν, ἀπολαμβάνουσιν οὕτω τὸ ἀντιτυπικὸν Σάββατον ἢ κατάπαυσιν κατὰ τὸν πυρόντα καιρὸν — τὴν κατάπαυσιν τῆς πίστεως. (2) Δεικνύει εἰς ἡμᾶς ἐπίσης τὸ γεγονός ὅτι, ὅπως διατηρήσωμεν τὴν παροῦσαν ταύτην κατάπαυσιν, καὶ ὅπως ἐξασφαλίσωμεν εἴσοδον εἰς τὸ αἰώνιον Σάββατον, «τὸ ἀπολειπόμενον τῳ λαῷ τοῦ Θεοῦ», τὴν οὐράνιον Βασιλείαν, εἶναι ἀναγκαῖον εἰς ἡμᾶς ὅπως μείνωμεν ἐν τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου — ὅπως ἐξακολουθητικῶς ἐξασκῶμεν πίστιν καὶ ὑπακοὴν εἰς αὐτόν.

Δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ δείξωμεν εἰς τὰ μέλη τῆς Νέας Κτίσεως πότε καὶ πῶς εἰσῆλθον εἰς τὴν κατάπαυσιν τῆς πίστεως, — πότε καὶ πῶς ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἢ ὑπερβαίνουσα πᾶσαν γνῶσιν ἤρχισε νὰ βασιλεύῃ ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ πότε ἡ πλήρης εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνη ἤρχισε νὰ διώκῃ τὸν φόβον καὶ τὴν δυσφορίαν. Αὕτη ἤρχισε μὲ τὴν ὑφ' ὑμῶν πλήρη παραδοχὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὡς τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ τελέσαντος τὴν θυσίαν, διὰ τῆς ὁποίας αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἐκαλύφθησαν διὰ τῆς καταλογισθείσης ἡμῖν ἀξίας τοῦ Λυτρωτοῦ, τοῦ Μεσσίου· ἠῤῥησε δὲ ὡς ἡμεῖς ἀνεγνωρίσαμεν αὐτὸν ὡς κεφαλὴν τῆς Νέας Κτίσεως καὶ κληρονόμον τῆς Ἀβρααμιαίας ὑποσχέσεως, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς κεκλημένους ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὅπως ὦμεν συγκληρονόμοι εἰς ἐκείνην τὴν Βασιλείαν τῆς εὐλογίας. Ἡ τελεία ἀνάπαυσις ἢ, Σαββαταία ἀπόλαυσις, ἦλθεν ὅτε ὑπεβάλομεν τὸ πᾶν ἡμῶν εἰς τὸν Κύριον, δεχθέντες μετὰ χαρᾶς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὑποσχεθεῖσαν ὁδηγίαν διὰ τῆς «στενῆς ὁδοῦ» εἰς τὴν Βασιλείαν. Τότε ἀνεπαύθημεν ἀπὸ τῶν ἔργων ἡ-

μῶν, ἀπὸ πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως δικαιώσωμεν ἑαυτούς· ὡμολογήσαμεν ἑαυτούς ἀτελεῖς καὶ ἀναξίους τῆς Θείας χάριτος, καὶ ἀνικάνους ὅπως κάμωμεν ἑαυτούς ἀξιους. Τότε ἐδέχθημεν μετ' εὐγνωμοσύνης τὸ Θεῖον ἔλεος, τὸ προσφερόμενον ἡμῖν διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, καὶ τὴν ὑποσχεθεῖσαν «χάριν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν», καὶ ἀνελάβομεν ὅπως ὦμεν μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ—ἀκόλουθοι ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ «ἀκόμῃ καὶ μέχρι θανάτου».

Ὁ Ἀπόστολος διακηρύττει ὅτι εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν ὡς ὁ Θεὸς ἀνεπαύθη ἀπὸ τῶν ἔργων Αὐτοῦ. Εἶδομεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀνεπαύθη ἀπὸ τὸ δημιουργικὸν ἔργον αὐτοῦ, ὅτι ἐτελείωσεν αὐτὸ ποιήσας ἄνθρωπον καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ. Ἐκτοτε ἐπέτρεψεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον ὅπως παραμορφώσῃ τὴν ὠραίαν κτίσιν· ὅμως δὲν ἤγειρε τὸν βραχίονα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ὅπως ἐμποδίσῃ τὸ ἔργον αὐτὸ ἀπὸ τοῦ νὰ προχωρήσῃ, οὔτε νὰ δέσῃ ἢ περιορίσῃ τὸν Σατανᾶν, τὸν μέγαν ἀπατεῶνα. Ὁ Θεὸς ἀναπαύεται, περιμένει — ἀφίνων ὁλόκληρον τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Μεσσίαν ὅπως τὴν ἐπιτελέσῃ. Εἰσερχόμεθα δὲ διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ Κυρίου ὅταν διακρίνωμεν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Κεχρισμένος τοῦ Κυρίου, ἔχων τελείαν δύναμιν ὅπως κάμῃ ὁλόκληρον τοῦτο τὸ ἔργον, οὐχὶ μόνον δι' ἡμᾶς (τὴν Νέαν Κτίσιν, τὰ μέλη τοῦ σώματός του), ἀλλὰ ἔργον εὐλογίας καὶ ἀποκαταστάσεως διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος—δι' οἷονδῆποτε θέλει νὰ δεχθῇ τὸ Θεῖον ἔλεος δι' αὐτοῦ.

Βλέπομεν ὅθεν καθαρῶς ποῦ ἤρχισεν ἡ ἀνάπαυσις ἡμῶν, ὡς ἀτομικῶν μελῶν τῆς Νέας Κτίσεως· ἀλλὰ θὰ εἶναι ἐπίσης ἐπωφελές εἰς ἡμᾶς ἐὰν ρίψωμεν βλέμμα ὀπισθεν καὶ παρατηρήσωμεν τὴν ἀρχὴν ταύτης τῆς ἀναπαύσεως ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Νέαν Κτίσιν ὡς ἓν ὅλον. Βλέπομεν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἀπελάμβανον μέτρον τι ἀναπαύσεως καὶ ἐμπιστοσύνης ἐν ὧσιν ὁ Κύριος ἦτο μετ' αὐτῶν ἐν σαρκί, ἀλλ' ὅχι καὶ τὴν πλήρη ἀνάπαυσιν. Οὗτοι ἔχαιρον ἐπειδὴ ὁ Νυμφίος ἦτο ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν—ἔχαιρον ἐν αὐτῷ μ' ὅλον ὅτι δὲν ἠννοοῦν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῆς ἀγάπης καὶ διακονίας του, καί, καθὼς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔλεγον ἢ αἰτία τῆς ἀπογοητεύσεως αὐτῶν ἦτο, ὅτι «Ἡμεῖς ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ»—ἀλλ' ὅτι διεψεύσθησαν τὰς ἐλπίδας των. Ὅτε δὲ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ ἐφάνη εἰς αὐτούς, καὶ ἀπέδειξε τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, αἱ ἀμφιβολίαι καὶ φόβοι αὐτῶν ἤρχισαν νὰ ὑποχωρῶσιν εἰς τὰς ἐλπίδας, ἀλλὰ ἡ εἰρήνη αὐτῶν καὶ χαρὰ δὲν ἐπέστρεψαν ἐντελῶς. Εὐρίσκοντο ἐν ἀμηχανίᾳ. Ἐν τούτοις ἤκουσαν καὶ ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ ὅπως μείνωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ μέχρις οὗ ἐνδυσθῶσι δύναμιν ἐξ ὕψους.

Περιέμενον ἐν προσδοκίᾳ—ἐπὶ πόσον καιρὸν; Ἀπαντῶμεν ὅτι

περιέμενον ἐπὶ ἑπτὰ φορὰς ἑπτὰ ἡμέρας δηλαδή τεσσαράκοντα ἑννέα ἡμέρας, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, τὴν πεντηκοστήν, τὴν Ἰωβιλαίαν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ὁ Θεὸς ἐξεπλήρωσεν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐσπλαγχνον ὑπόσχεσίν του, καὶ παρέσχεν ὅπως, ἐκεῖνοι οἵτινες ἐδέχθησαν τὸν Ἰησοῦν εἰσελθῶσιν εἰς τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῦ—τὴν τήρησιν τοῦ ὑψηλοτέρου Σαββάτου τῆς Νέας Κτίσεως. Εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῦ διὰ τῆς λήψεως τῆς εὐλογίας τῆς Πεντηκοστῆς, ἣτις ἐλάλει «εἰρήνην διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»—ἣτις εἰδοποίησεν αὐτοὺς ὅτι, μ' ὅλον ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανε διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ μ' ὅλον ὅτι ἀνῆλθεν ἐν ὑψηλοῖς καὶ ἦτο ἅπῳ ἀπὸ τὴν ὕρασιν αὐτῶν, ὅμως ἐπεδοκιμάσθη ὑπὸ τοῦ Ἰεχωβά, ἡ θυσία του ἐγένετο εὐπρόσδεκτος δι' ἁμαρτίαν, καὶ ὅτι αὐτοὶ ἠδύναντο νὰ ἀναπαύωνται ἐν τῇ ἀξίᾳ τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσεν, ἠδύναντο νὰ εἶναι βέβαιοι· ὅτι πᾶσαι αἱ τοῦ Θεοῦ ὑποσχέσεις ἤθελον εἶσθαι ναι καὶ αὐτῶν ἐν αὐτῷ, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ εἶναι ἐπίσης βέβαιοι περὶ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Πατρὸς παραδοχῆς αὐτῶν. Ἡ εὐλογία αὕτη ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς ἐπίσης ὅτι αἱ μέγισται καὶ τίμιαι ἐπαγγελίαι, αἱ συγκεντρούμεναι ἐν τῷ Χριστῷ, θέλουσιν ἐκπληρωθῇ πᾶσαι, καὶ ὅτι αὐτοὶ θέλουσι λάβει ἑνδοξον μέρος εἰς ταύτας ὅταν ἡ χάρις καθαρῶς τὰς καρδίας των—ἐὰν ἀποδεχθῶσι πιστοὶ εἰς τὸ εἰς αὐτοὺς ἀνῆκον μέρος ἐν τῷ συμβολαίῳ καὶ «κάμωσι τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν αὐτῶν βεβαίαν», μένοντες ἐν τῷ Χριστῷ, δι' ὑπακοῆς εἰς τὸ Θεῖον θέλημα. Ὅθεν πάντες οἱ ἐκ τῆς Νέας Κτίσεως, οἵτινες ἔλαβον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἀντιτυπικὴν ἀνάπαυσιν, καὶ ἀντὶ νὰ τηρῶσι πλέον τὴν ἐβδόμην ἡμέραν σωματικῶς, τηρῶσι τώρα αἰωνίαν ἀνάπαυσιν τῆς καρδίας, τοῦ νοός, τῆς πίστεως ἐν τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἀνάπαυσις αὕτη τῆς πίστεως δὲν εἶναι τὸ τέρμα—τὸ πλήρες ἀντίτυπον. Ἡ μεγαλοπρεπὴς «ἀνάπαυσις ἣτις μένει εἰς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ» θὰ ἔλθῃ εἰς τὸ τέλος—εἰς πάντας ἐκείνους οἵτις θέλουσι τελειώσει τὸν δρόμον των μετὰ χαρᾶς. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ ἡ ἀνάπαυσις τῆς πίστεως, διότι αὕτη εἶναι ὁ ἀρραβὼν, ἡ βεβαίωσις ἡμῶν περὶ τῆς ἀναπαύσεως τῆς πέραν τοῦ θανάτου. Ἡ διατήρησις ταύτης θέλει ἀπαιτήσῃ οὐχὶ μόνον ὑπακοήν, ἀναλόγως τῆς ἰκανότητος ἐκάστου, ἐν σκέψει, λόγῳ, καὶ πράξει, ἀλλ' ἐπίσης ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Οὕτω δὲ θὰ ἐνδυναμούμεθα ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ὅπως περιπατήσωμεν εἰς τὰ ἴχνη αὐτοῦ. Ἡ ἀνάπαυσις καὶ ἐμπιστοσύνη ἡμῶν πρέπει νὰ ᾔηται ὅτι Αὐτὸς εἶναι καὶ ἰκανὸς καὶ πρόθυμος ὅπως ἀποδείξῃ ἡμᾶς «ὑπερνικητάς», καὶ παράσχῃ ἡμῖν μετοχὴν εἰς τὸ μέγα ἔργον τοῦ ἀντιτυπικοῦ Ἰωβιλαίου.